

UTRECHT
CENTER FOR
ENTREPRENEURSHIP

Stedennetwerk
G32

PLATFORM31

“Openbaar bestuur heeft essentiële rol in het faciliteren van ecosystemen”

Een duidelijke visie, parallelle belangen, gedeelde ambities en een gemeenschappelijk draagvlak; het zijn de belangrijkste ingrediënten voor een succesvolle Triple Helix-samenwerking. Dat bleek op 22 september tijdens de vierde editie van de Entrepreneurial Ecosystem Academy (EE A). Deze keer werd de EE A gecombineerd met het leer- en inspiratietraject Ecosysteem voor MKB-innovatie van het stedennetwerk G32 en Platform31. Birch en de Universiteit Utrecht presenteerden de uitkomsten van gezamenlijk onderzoek naar de rol van het openbaar bestuur in entrepreneurial ecosystems. “Essentieel is vaak het aanwakkeren van ondernemerschap en het organiseren van samenwerkingen.”

Een betere plaats dan het World Food Center in Ede is eigenlijk niet denkbaar voor een Entrepreneurial Ecosystem Academy met als thema de rol van het openbaar bestuur in entrepreneurial ecosystems. Midden in FoodValley, het samenwerkingsverband van acht gemeenten en regionale kennisinstellingen en bedrijven. Met elkaar hebben zij zich sterk gemaakt om van de regio een innovatief centrum op het gebied van gezonde en duurzame voeding te maken. De regio is succesvol in deze Triple Helix-samenwerking en vormt daarmee een aansprekend voorbeeld voor andere kennisinstellingen, overheden en bedrijven die werken aan een onderscheidend regionaal ecosysteem.

Rol van het openbaar bestuur

Wat kan het openbaar bestuur bijdragen om dergelijke Triple Helix-samenwerkingen succesvol te maken? Met de Universiteit Utrecht onderzocht Birch deze rol in ecosystemen op basis van casestudies in Zuidoost-Brabant, Noordoost-Friesland, Zuid-Limburg en Utrecht. De uitkomsten, vastgelegd in het rapport *Openbaar bestuur in regionale ecosystemen voor ondernemerschap* werden gepresenteerd en toegelicht in deze EE Academy. Na het plenaire programma spraken de deelnemers in verschillende werksessies over onderwerpen als de financiering van de organisatie van ecosystemen, ontwikkeling van competenties en de energie, motivatie en betrokkenheid van het bedrijfsleven. Hierin konden de deelnemers uit verschillende regio's hun eigen dilemma's op tafel leggen en met elkaar meedenken.

Aan het begin van de plenaire ochtendsessie verklaart Thomas Zandstra, Senior strateeg bij ministerie van Binnenlandse Zaken waarom het ministerie opdracht gaf voor het onderzoek: “Op ambtelijk niveau groeit het besef dat Entrepreneurial Ecosystemen van belang zijn voor de innovatie en de economische ontwikkeling van regio's. Omdat nog niet duidelijk is welke rol het openbaar bestuur hierin zou moeten innemen, hebben we in diverse regio's laten onderzoeken wat de rol is van het bestuur en wanneer dit leidt tot succes.”

Belangrijke rol

Het openbaar bestuur heeft een essentiële rol als facilitator van ecosystemen waarin overheden en bedrijven samenwerken, stelt Jan Peter van den Toren, mede-onderzoeker en partner bij Birch: "Bijvoorbeeld in het aanwakkeren van ondernemerschap en het organiseren van samenwerkingen." Onderzoeker Erik Stam van de Universiteit Utrecht onderzocht hoe het openbaar bestuur kan bijdragen aan ondernemerschap. "Welvaart genereer je door de condities die ondernemerschap mogelijk of juist onmogelijk maken, te beïnvloeden. Denk aan wet- en regelgeving, infrastructuur en effectieve vraag. Verder zijn van belang: cultuur, netwerken, leiderschap, financiering, talent, intermediaire diensten en nieuwe kennis door hogescholen of universiteiten of kennisintensieve bedrijven. Heb je dat op orde, dan heb je een economisch walhalla." In het onderzoek maakte hij deze elementen meetbaar in een Entrepreneurial Ecosystem Index, zodat duidelijk is te zien hoe het ecosysteem ervoor staat en wat er te verbeteren valt aan de kwaliteit van een ecosysteem. "Natuurlijk verander je niet zo snel het hele systeem, maar hiermee zie je wel waar je interventies kunt plegen om de zwakke punten aan te pakken." Volgens het onderzoek heeft de regio Utrecht de beste uitgangspositie, gevolgd door Noord Brabant en Gelderland. De uitgangsposities van Zeeland, Friesland en Drenthe zijn juist zwak. "Maar in bijna alle onderzochte regio's kan het nóg beter," concludeert Stam.

Talent, financiering en kennis

Leonie Oosterwaal (Birch) gaat in op de veranderende rol van het openbaar bestuur bij drie systeemelementen van het entrepreneurial ecosystem: talent, kennis en financiering. "De rol van het openbaar bestuur op de elementen talent en kennis ligt dicht bij de oorspronkelijke rol van het bestuur, waardoor cocreatie en samenwerking met het bedrijfsleven gemakkelijk ontstaan. Kijk bijvoorbeeld naar talentontwikkeling en het groeiend aantal publiek-private samenwerkingen in het onderwijs. Kijk ook naar kennisontwikkeling waar de overheid de afgelopen 15 jaar meer geld beschikbaar stelde voor onderzoek waarin ook private partijen investeren. Soms zijn overheden zelfs mede-eigenaar van publiek-private kenniscampussen. Verder zijn er diverse stimuleringsprogramma's en kennisprogramma's waarin gemeenten samenwerken met het bedrijfsleven."

Ook wat betreft financiering ziet zij een verschuiving naar publiek-private samenwerking: "Financiering beschikbaar stellen voor ondernemers is niet traditioneel vanzelfsprekend. Maar dit gebeurt toch, vaak door gemeenten. In een aantal gevallen ontstaan daar ook publiek-private samenwerkingen waarbij provincies medefinancier zijn. De laatste jaren zie je dat meer provincies actief worden met eigen investeringskapitaal en eigen regelingen voor regionale ontwikkelingsbedrijven. De toenadering tussen het openbaar bestuur, de bedrijven en kennisinstellingen op deze drie elementen is in veel gevallen de kiem voor het ontstaan van Economic Boards."

Initiatiefnemer, financier en trekkende kracht

Oosterwaal concludeert dat het openbaar bestuur daarmee een belangrijke rol vervult in de samenwerkingen: "In diverse gevallen treden provincies op als initiatiefnemer in de oprichtingsfase. Gemeenten zijn vaak financiers van samenwerking en hebben trekkende kracht. Bij Brainport, een samenwerkingsverband bij Eindhoven op het gebied van technologie, zie je zelfs dat de provincie helemaal niet aanwezig is, daar hebben gemeenten een belangrijke rol in de samenwerking." Zo ontstaat er een nieuwe realiteit, die zich afspeelt buiten de traditionele grenzen van gemeente en provincie. Daarmee ziet het openbaar bestuur zich geplaatst voor de uitdaging overeenstemming te vinden tussen de gemeenten onderling en het vormen van een gezamenlijke visie.

Kunnen en willen communiceren

Willemien Vreugdenhil is als wethouder van de gemeente Ede betrokken bij FoodValley. In het middagprogramma deelt zij haar ervaring op het gebied van Triple Helix-samenwerking: "Uiteindelijk gaat het er bij samenwerking over dat mensen met elkaar kunnen en willen communiceren. De

samenwerking tussen Ede en Wageningen kwam ook pas goed van start nadat we ons goed in elkaar zijn gaan verdiepen. Je moet zien dat het geheel meer is dan de som der delen.”

Gert Boeve is directeur van de Regio Food Valley en in die functie is hij eindverantwoordelijk voor de intergemeentelijke samenwerking van de acht betrokken gemeenten. Hij onderschrijft wat Vreugdenhil zegt: “Voor samenwerking is het vooral belangrijk om elkaar het licht in de ogen te gunnen.”

MKB-kracht ontsluiten

Onderwerp van de middagsessie was o.a. ook het leer- en inspiratietraject Ecosysteem voor MKB-innovatie, dat het G32-stedennetwerk in februari met kennisorganisatie Platform31 is gestart. In dit traject werken 3 Triple Helix regio's aan het versterken van hun entrepreneurial ecosystem, waarin MKB-ondernemers de producten van de toekomst sneller, beter en meer ontwikkelen. Bas Kapitein, directeur strategie & beleid bij Midpoint Brabant, laat zien langs welke lijnen ondernemers, kennisinstellingen en overheden in Midpoint Brabant samenwerken aan het versterken van het ondernemersklimaat. De vraag die hij hierbij inbrengt is: 'Hoe zorg je ervoor dat er energie en ambitie blijft in de samenwerking tussen de Triple Helix partners?' Alex Jaminon van Limburg Economic Development presenteert hoe er in Limburg een gemeenschappelijke MKB-aanpak wordt ontwikkeld met als doel de groeipotentie van het MKB te helpen realiseren. Tot slot brengt Janko Lolkema van de Economic Board Regio Zwolle de vraag in hoe innovatie bij het MKB kan worden bevorderd: zijn innovatietreintjes wellicht een oplossing, waarbij de kleine bedrijven intensief samenwerken met een 'trekkend' groter bedrijf? In drie werksessies worden kennis, ervaringen en tips uitgewisseld en verdiepend in gesprek gegaan over de gepresenteerde cases.

Vervolg

Aan het eind van de dag bleek de opzet geslaagd. De deelnemers gingen intensief met elkaar in gesprek, deden kennis op en wisselden dilemma's en ideeën uit. Zij legden lijntjes tussen regionale ecosystemen om elkaar te inspireren en verder te helpen. Joost van Hoorn van Platform31 besloot de dag met het aanbod aan de regio's om deze positieve ervaring vast te houden en te gaan bouwen aan een *community of practice*. Dit kan de regio's helpen bij de doorontwikkeling van Triple Helixorganisaties en hun netwerk tot optimaal presterende entrepreneurial ecosystems.